

We moeten ons niet bang laten maken door doemverhalen

Al vijftig jaar gebruikt de milieubeweging ondergangsverhalen om voorspellingen kracht bij te zetten. Maar we kunnen beter gewoon aan het werk gaan om grote problemen op te lossen.

■ **Pieter Anko de Vries**

We leven in een fantastische samenleving, waar de techniek ons helpt om een goed leven te hebben. Onze voorouders geloofden dat de vooruitgang hen zou verlossen van de bittere armoede en de zware arbeid. Dat is gebeurd - dankzij uitvindingen, wetenschappelijke vooruitgang en productiviteitsverhogingen. Maar zijn we gelukkig? Nee, we wantrouwen ons voedsel, we vrezen het klimaat, we zijn bezorgd over het milieu. Onze angst zit in de chemische bestrijdingsmiddelen, in de Q-koorts, in CO2 en - volgens het laatste rapport van de Gezondheidsraad - in de zonnebril, waaruit soms de giftige stof Bisfenol A kan lekken. In zijn boek *Wie is er bang voor de vooruitgang* onderzoekt filosoof Jaffe Vink die angst.

Hij schetst de geschiedenis van wat hij noemt 'de apocalyptische verleiding', de alarmerende berichten als het gaat om natuur, milieu en gezondheid. Niet dat hij milieu-problemen ontkent of de gevaren van de dreigende overbevolking niet ziet, maar Vink wil de vinger leggen op de bangmakerij die wordt ingezet om de problemen op de agenda te krijgen. Het begon allemaal op 27 september 1962, toen het boek *Silent Spring* (Stille Lente) van Rachel Carson verscheen, waarin zij beweert dat er over niet al te lange tijd een dood voorjaar zal aanbreken waarin geen vogel meer zingt. Oorzaak: het

ongebreidelde gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. De sfeer van onheil, dood en verderf is nadien nooit meer uit het vocabulaire van de milieubeweging verdwenen. Na Carson had in 1968 het boek *The population Bomb* van Paul Ehrlich een zelfde effect. De suggestie is duidelijk: de overbevolking is de verwoestende opvolger van de atoom-bom. Hij voorspelde dat er honderden miljoenen mensen in Azië zouden omkomen van de honger. Beide onheilspellende bestsellers waren een bron van inspiratie voor de Club van Rome, die 'wetenschappelijk' - want er werd gebruik gemaakt van computers - voorspelde dat de mensheid zich als lemmingen naar zijn einde spoedde door de manier waarop werd geleefd: de aarde raakte uitgeput, vervuild, en overbevolkt. Nog weer later werd de zure regen vanuit Duitsland gepresenteerd als *ekologische Holocaust*. De verwijzing naar de massamoord op de Joden

Het boek van Vink is een kritiek op de mensen die ons telkens weer bang maken

in de Tweede Wereldoorlog ligt er duimendik bovenop. Een recent voorbeeld van het apocalyps-denken

was Al Gore die met zijn film *An inconvenient truth* de wereld over ging. De Nederlanders zouden volgens dat scenario verdrinken.

Het boek van Vink is een kritiek op de mensen die ons telkens weer bang maken, een ontmaskering van de angst die zich hult in de taal van de ondergang. Hij denkt dat mensen steeds innovatief genoeg zijn om problemen op te lossen. En hij stelt de lezer Norman Borlaug voor. Weinig mensen zullen hem kennen, maar hij kreeg in 1970 de Nobelprijs voor de Vrede voor zijn noeste arbeid. Hij slaagde er namelijk in de wereld te voeden.

In de tijd dat de wereld werd overspoeld door doemverhalen ging hij aan het werk met de veredeling van tarwe. In Mexico, waar te weinig voedsel was, slaagde hij in tien jaar tijd de tarweopbrengst te vertienvoudigen: weg was de honger. Hetzelfde deed hij succesvol in Pakistan en India. Niet de club van Rome of Paul Ehrlich, maar noeste werker Borlaug redde een miljard mensen van de hongerdood. Niet van doemverhalen, maar van menselijk vernuft moet heil en zegen komen. Ondergangsvoorspellingen zijn een 'groot verraad' aan de menselijke mogelijkheden.

► **Wie is er bang voor de vooruitgang.** Jaffe Vink. Prometheus. 18,95 euro

Tegenwoordig vormen smeltende ijskappen de basis voor onheilstijdingen. Foto: AFP

